

چالش‌های بیمه بافندگان فرش دستباف روستایی در شهرستان زنجان

الهام احمدی فرد^۱، اسماعیل کرمی دهکردی^۲، حیدر قلی زاده^۳

۱. کارشناس ارشد، گروه ترویج، ارتباطات و توسعه روستایی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران.
۲. دانشیار، گروه ترویج، ارتباطات و توسعه روستایی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران.
۳. استادیار، گروه ترویج، ارتباطات و توسعه روستایی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران.

حکیده

تاریخ دریافت: ۲۷ شهریور ۱۳۹۵

تاریخ پذیرش: ۰۹ بهمن ۱۳۹۵

بافت فرش دستباف یکی از فعالیت‌های مهم خارج از مزرعه و منبع معیشت خانوارهای روستایی ایران به شمار می‌رود. دولت به منظور حمایت از قالی‌بافان بدون کارفرما و اعضای خانوار آن‌ها، همچنین تأمین آتیه قالی‌بافان در قبال فوت، حوادث ناشی از کار، از کارافتادگی و بازنشستگی، قالی‌بافان خانگی را بیمه کرده است. با وجود این، بخش قابل توجهی از بافندگان تحت پوشش بیمه قرار نگرفته‌اند. هدف این مقاله تحلیل چالش‌ها و مشکلات پیش‌روی بافندگان در پذیرش بیمه قالی‌بافی و استفاده از آن است. پژوهش از طریق روش‌شناسی مطالعه موردی و پیمایش در ۲۳ روستای شهرستان زنجان انجام شد. در مطالعه موردی از فنون کیفی گردآوری داده‌ها از قبیل تحلیل اسناد، گروه‌های متمرکز و مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته استفاده شد و ۹۰ خانوار روستایی بافنده فرش ابریشم و کنشگران بازار فرش ابریشم در آن مشارکت کردند. در پیمایش، از ۲۶۵ خانوار فرش‌باف ابریشمی به تصادف مصاحبه ساختارمند شد. نتایج نشان داد که در ۲۳ روستای مورد مطالعه، ۸۵/۳ درصد خانوارهای فرش‌باف ابریشمی بیمه نشده و فقط ۱۴/۷ درصد بیمه شده بودند. نسبت بافندگان بیمه‌شده در بخش‌های مختلف شهرستان زنجان متفاوت بود و فاصله روستا تا شهر تأثیر منفی بر معرفی و پذیرش بیمه داشت. در مناطق روستایی دورافتاده، وابستگی معیشت خانوارها به بافت فرش بیشتر بود، ولی این دور افتادگی موجب کاهش پوشش بیمه برای این بافندگان شده بود. بافندگان روستایی با سه نوع چالش مهم در بیمه شدن روبه‌رو بودند: (۱) ناتوانی مالی بافندگان، (۲) شفافیت‌نداشتن اتحادیه فرش دستباف روستایی، (۳) مشکلات قوانین بیمه.

کلیدواژه‌ها:

بیمه، فرش دست‌باف، بافنده، جامعه روستایی، فرش ابریشمی، زنجان

خاطر اعضای جامعه می‌شود (رشنوادی و دهنوی، ۱۳۸۷). بیمه از بخش‌های مهم و تأثیرگذار در زمینه نهادهای مالی است و ضریب تأثیر و نفوذ آن یکی از شاخص‌های اصلی توسعه اقتصادی در هر جامعه‌ای است (Kardgar & Ahrari, 2014). سرمایه‌گذاری بنگاه‌های اقتصادی مسلماً همراه با ریسک است و به مدیریت ریسک نیاز دارد. در صورت نبود ابزارهای مدیریت ریسک که مراکز بیمه رسمی ارائه کرده‌اند، گرایشی به سرمایه‌گذاری با ریسک زیاد و فعالیت بازگشتی بیشتر وجود خواهد داشت (Brainard, 2006).

در بیشتر بخش‌های جهان، مردم فقیر در مناطق روستایی برای فراهم کردن فرصت‌های معیشت پایدار تنها به ظرفیت‌ها و راهبردهای کشاورزی خود اکتفا نمی‌کنند. منظور از اقتصاد غیرکشاورزی روستایی همه فعالیت‌های غیرکشاورزی است که برای خانواده‌های روستایی درآمد (جنسی و پولی) از طریق کار دستمزدی یا مشاغل آزاد تولید می‌کند (Davis, 2003). از این لحاظ فعالیت‌های خارج از مزرعه برای آن‌ها اهمیت دارد و موجب تنوع‌سازی معیشت و کاهش آسیب‌پذیری‌شان می‌شود.

مقدمه

خطرات از جمله تصادفات، بیماری، معلولیت، پیری و مرگ تهدیدکننده زندگی، آینده و رفاه انسان‌هاست. انسان همیشه در جست‌وجوی راهی برای مقابله با این خطرها و عواقب مضر آن‌ها بوده است. بیمه تا حد زیادی این موضوعات را تحت پوشش قرار می‌دهد. ریشه بیمه در زبان فارسی به معنی ترس بوده است؛ زیرا دلیل اصلی برای قرارداد بیمه، ترس و فرار از خطر است (Gilaninia, Delafrooz, & Khah, 2013). دیدگاه‌ها بر آن است که بیمه موجب حفاظت خانوارها در برابر حوادث پیش‌بینی‌نشده می‌شود که ممکن است این حوادث مشکلات مالی برای آن‌ها ایجاد کند. به‌طور کلی بیمه می‌تواند به ما کمک کند در جهانی نامعلوم آرامش ذهنی داشته باشیم (Financial, 2005). نگرانی انسان از آینده و مشکلات پیش‌رو سبب به مخاطره انداختن آسایش و آرامش او می‌شود و باعث می‌شود که در پی کشف روش‌هایی برای تأمین آینده ایده‌آل باشد. بیمه از جمله روش‌های مؤثر و کارا برای جبران زیان‌های اقتصادی است و در نهایت سبب آرامش

* نویسنده مسئول:

دکتر اسماعیل کرمی دهکردی

نشانی: زنجان، دانشکده کشاورزی، گروه ترویج، ارتباطات و توسعه روستایی.

تلفن: ۳۳۰۵۲۴۲۶ (۲۴) ۰۹۸+

پست الکترونیکی: e.karamidehkordi@gmail.com

قالی‌بافی آشنا هستند و از مزایای آن اطلاع دارند؟ آیا بافندگان تمایلی به استفاده از بیمه قالی‌بافی دارند؟ چرا برخی از بافندگان از بیمه قالی‌بافی استفاده نمی‌کنند؟ آیا داشتن بیمه‌های دیگر مانعی در استفاده از بیمه قالی‌بافی است؟ آیا بین فاصله از شهر و میزان استفاده از خدمات بیمه رابطه‌ای وجود دارد؟ علت ادامه‌نیافتن پذیرش بیمه قالی‌بافی بافندگان چیست؟ آیا بین جنسیت بیمه‌شدگان و جنسیت بافندگان اصلی در خانوار رابطه‌ای وجود دارد؟ نقش تشکلهای در بررسی راست‌آزمایی قالی‌باف بودن متقاضیان بیمه قالی‌بافی و افرادی که قبلاً بیمه‌شده‌اند، چیست؟ شفافیت فعالیت اتحادیه در اجرای بیمه قالی‌بافی تا چه میزان است و قوانین بیمه چقدر تسهیل‌کننده پذیرش یا ادامه پذیرش بیمه از سوی قالی‌بافان است؟

مروری بر ادبیات موضوع

بررسی مطالعات پیشین نشان داد که دانش علمی بسیار محدودی در زمینه بیمه قالی‌بافی در دسترس است. این مسائل سبب شد تا پژوهشگران یافته‌های مرتبط با بیمه دیگر محصولات به ویژه محصولات تولیدشده در مناطق روستایی را تحلیل کنند. **براتی و عریضی (۱۳۹۴)** با بررسی تجربی شکاف دستمزدی مبتنی بر جنسیت در صنعت ایران، به این نتیجه رسید که پس از هم‌سازی، زنان از نظر بهبود دانش، مهارت و توانایی (KSA)^۱ برتر از مردان بودند. به این معنی که زنان با دانش، مهارت و استعداد مشابه، دریافت کمتری از نظام جبران خدمات صنایع کشور داشتند. رابطه بین افزایش دستمزد و KSA در بین مردان بیش از زنان بود. **شفیعی‌زاده و همکاران (۲۰۱۲)**، عوامل مؤثر بر نهادینه‌سازی بیمه اجتماعی در روستاهای شهرستان کبودرآهنگ را به سه عامل شناختی، هنجاری فرهنگی و اجتماعی تنظیمی دسته‌بندی کردند. نتایج نشان داد که صندوق بیمه اجتماعی روستاییان باید به ایجاد آگاهی در ارباب رجوع توجه کند و با بهره‌گیری از ظرفیت گسترده رسانه‌ها و توان فنی کارگزاران، بستر اطلاع‌رسانی مناسب و فراگیر را برای جامعه روستایی فراهم کند.

جهانگرد (۲۰۱۱) با بررسی بیمه و رشد اقتصادی در ایران به این نتیجه رسید که رابطه حق بیمه در ایران با رشد اقتصادی رابطه یک‌طرفه دارد و از سوی حق بیمه به سمت رشد اقتصادی بوده که این رابطه ناشی از حق بیمه‌های غیرزندگی است. در خصوص بیمه‌های زندگی، رابطه‌ای بین رشد اقتصادی و رشد بیمه‌های زندگی قابل تأیید نیست. از نظر اهمیت بخش بیمه در اقتصاد ایران مطابق نتایج به‌دست‌آمده در سال‌های ۱۳۶۵ و ۱۳۸۰ و در اثر حذف بخش بیمه، نتایج حاکی از کلیدی‌نبودن این بخش در اقتصاد ایران است. اما با توجه به نتایج این بخش می‌توان ادعان داشت که در سال ۱۳۸۰ در اثر حذف بخش بیمه در مقایسه با سال ۱۳۶۵ درصد بیشتری از تولید در اقتصاد از دست رفته است.

از گذشته بافت فرش یکی از فعالیت‌های مهم خارج از مزرعه خانوارهای روستایی ایران، به صورت خودمصرفی یا تولید برای بازار، بوده است (Mirzaei & Arefpour, 2014). فرش دستباف علاوه بر اینکه منبع معیشت خانوارهای روستایی است، با سابقه‌ای چندهزار ساله، همواره توجه ملت‌های دیگر را جلب کرده است. امروزه نام «قالی» در تمام دنیا به نام ایران شناخته می‌شود (Cha-vosh Bashi, 2013). این محصول با سابقه چندین هزار ساله به دلیل ویژگی‌های خاص در تولید و کیفیت طراحی، به عنوان عامل بالقوه شغل آفرینی و وارد کردن ارز خارجی اهمیت دارد و جایگاهی استراتژیک در صادرات غیرنفتی ایران دارد (Amiri Agh-daie & Zare Zardeini, 2012).

دولت به منظور حمایت از قالی‌بافان بدون کارفرما و اعضای خانوار آن‌ها، همچنین تأمین آتیه قالی‌بافان در قبال فوت و حوادث ناشی از کار و بازنشستگی که موجب از کارافتادگی آنان می‌شود، قالی‌بافان خانگی را بیمه کرده است (Iran's Ministry of Indus-try, Mine and Trade, 2014). طبق قانون بیمه، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی، سهم حق بیمه پرداختی توسط بیمه‌شدگان ۷ درصد و سهم دولت ۲۳ درصد (بر اساس قانون تأمین اجتماعی و ماده ۲۸، حق بیمه ۳۰ درصد مزد یا حقوقی است که هفت درصد آن به عهده بیمه‌شده، ۲۰ درصد به عهده کارفرما و ۳ درصد نیز به کمک دولت تأمین می‌شود، در زمینه بیمه قالی‌بافی برای بافندگان بدون کارفرما، سهم دولت ۲۳ درصد است) تعیین شد و بیمه‌شدگان باید کارت شناسایی معتبر از وزارت بازرگانی، یا سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری داشته باشند (Social Security Organization, 2016). در واقع، اهمیت بافت فرش در معیشت خانوارهای روستایی و صادرات غیرنفتی، باعث شده است که دولت برای حمایت از صنعت فرش و افزایش تولیدات آن قالی‌بافان را با تعرفه کم بیمه کند و در این میان بافندگان با مشکلات متعددی مواجه شده‌اند.

یکی از مشکلات پذیرش هر نوآوری به ادامه‌نیافتن آن به دلایل مختلف مربوط می‌شود. از مهم‌ترین علل ادامه‌نیافتن پذیرش محصولات کشاورزی می‌توان به سازگار نبودن با اعتقادات پذیرنده و تجربه‌های گذشته او اشاره کرد. همچنین هزینه‌بر بودن نوآوری، ضعف دانش و آگاهی در زمینه نوآوری، دسترسی‌نداشتن به تسهیلات، دردسترس نبودن مراکز خدمات‌رسانی روستایی و در اختیار نداشتن منابع مالی کافی را نیز می‌توان برشمرد (Najafi & AhmadPour Borazjani, 2001). از عوامل مهم دیگر در پذیرش بیمه سطح درآمد خانوار، پیشرفت سیاسی، ازدیاد جمعیت و سطح فرهنگ است (Lotfi, 2001).

با توجه به مسائل پیش‌روی بافندگان در زمینه بیمه قالی‌بافی، پرسشی که در این زمینه مطرح می‌شود این است که چه درصدی از بافندگان ابریشم‌باف در روستاهای شهرستان زنجان تحت پوشش بیمه قالی‌بافی قرار گرفته‌اند؟ آیا بافندگان با بیمه

1. Knowledge, Skill, Ability (KSA)

روستایی بافنده فرش ابریشمی و کنشگران بازار فرش ابریشم. بر اساس تحلیل اسناد پرونده‌های خانوارهای بیمه‌شده در اتحادیه فرش دستباف روستایی که نویسندگان این مقاله انجام دادند، در سال ۱۳۹۴، در ۱۳۲ روستای شهرستان زنجان حداقل یک خانوار در هر روستا فرش‌باف (ابریشمی و غیرابریشمی) بود و از این میان در ۸۳ روستا حداقل یک خانوار فرش ابریشمی می‌بافت. شایان ذکر است در بیشتر خانوارهای بافنده بررسی‌شده، فقط یک نفر در هر خانوار بیمه قالی‌بافی بود. برای تعیین مشارکت‌کنندگان روستایی در مطالعه موردی، انتخاب روستاها و افراد به‌طور هدفمند صورت گرفت، به گونه‌ای که روستاهایی با حداقل ۶ خانوار فرش‌باف ابریشمی بیمه‌شده در این شهرستان انتخاب شدند (تعداد ۲۳ روستا) و با استفاده از روش نمونه‌گیری گلوله برفی ۹۰ خانوار به عنوان مطلع‌ترین افراد این روستاها انتخاب شدند. از طریق ارتباطات میان فردی در قالب گروه‌های متمرکز و مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته، بافندگان اصلی خانوار و در مواردی اعضای خانوار در این پژوهش شرکت کردند (تصویر شماره ۱).

بررسی پرونده‌های بیمه‌شدگان فرش دستباف مشخص کرد که در سال ۱۳۹۳ و ۳ ماه اول سال ۱۳۹۴، ۳۰۲۴ نفر بیمه‌شده فرش دستباف در شهر زنجان، روستاهای شهرستان زنجان و چند روستا در شهرستان ماهنشان و ایجرود وجود داشت که از این بین، تعداد بیمه‌شدگان فرش‌باف ابریشمی در سه بخش از شهرستان زنجان ۵۱۵ نفر بود. با توجه به اینکه آمار دقیقی از کل بافندگان فرش ابریشم در این شهرستان وجود نداشت، ابتدا دو روستای مهم فرش‌باف ابریشمی انتخاب شدند تا از طریق آن‌ها تخمینی برای جمعیت بدون پوشش بیمه به دست آید. بر اساس نتایج به‌دست‌آمده در مرحله اول پژوهش در مصاحبه‌های نیمه‌ساختارمند در دو روستای ونق و مشکین و انجام پابلوت تست پرسش‌نامه در دو روستای سهرین و ارمغانخانه، مشخص شد که تعداد بافندگان فرش ابریشم صرفاً به آمار بیمه‌شدگان محدود نمی‌شود و تخمین زده شد از کل خانوارهای بافنده فرش، حدود ۴۰ درصد آن‌ها بیمه نشده‌اند. بنابراین، جامعه خانوارهای بافنده فرش ابریشم در شهرستان زنجان (بیمه‌شده و بیمه‌نشده) ۸۵۸ خانوار تخمین زده شد.

بر این اساس، در مطالعه پیمایشی، بر اساس فرمول کریجیسی و مورگان (معادله ۱)، حجم نمونه ۲۶۵ نفر با خطای ۵ درصد محاسبه شد. بر اساس روش نمونه‌گیری طبقه‌ای این نمونه از ۲۳ روستای مذکور گردآوری شدند.

$$n = s = x^2 NP(1-P) \div d^2(N-1) + x^2 P(1-P)$$

$$\chi^2 = 3.841, q = 0.5, p = 0.5, d = 0.05, N = 858, n = 265$$

χ^2 = مقدار کای اسکور (مجذور خی) جدول با درجه آزادی در سطح اطمینان مطلوب (۳/۸۴۱)؛ N = اندازه جامعه / جمعیت؛ P = نسبت جامعه (فرض می‌شود ۰/۰۵ باشد، زیرا این موجب

یزدان‌پناه و همکاران (۲۰۰۸) با بررسی رضامندی کشاورزان از بیمه محصولات کشاورزی نشان دادند که درباره کشاورزان بیمه‌گزار قبلی متغیرهای تعهد کشاورزان به بانک و کیفیت خدمات دریافتی، درباره کشاورزان بیمه‌گزار فعلی متغیرهای وجهه بانک کشاورزی در نزد کشاورزان و کیفیت خدمات دریافتی و درباره کل کشاورزان بیمه‌گزار متغیرهای وجهه بانک کشاورزی، کیفیت خدمات دریافتی و میزان غرامت دریافتی کشاورزان از بیمه عوامل اصلی مؤثر بر رضامندی کشاورزان به شمار می‌آیند. **کرمی و همکاران (۲۰۰۸)** با بررسی تعیین‌کننده‌های ادامه بیمه محصولات کشاورزی به این نتیجه رسیدند که میزان رضایت از بیمه، نگرش به بیمه، پاسخ‌گویی بانک به شکایات، میزان غرامت دریافتی، وجهه ظاهری بانک و میزان آگاهی از بیمه، مهم‌ترین سازه‌های اثرگذار بر ادامه بیمه به شمار می‌آیند. یکی از مباحث مهم در پذیرش بیمه، وضعیت درآمدی خانوار است. **لطفی (۲۰۰۱)** با بررسی ارتباط درآمد با تقاضای بیمه از طریق تئوری درآمدی کینز نشان داد که بخشی از درآمد فرد در جامعه صرف کالاها و خدمات جاری و بخش دیگر برای کالاها و خدمات بادوام از قبیل منزل، اتومبیل، جواهرات و از این قبیل صرف می‌شود. افراد زمانی بیمه تهیه می‌کنند که درآمد مناسبی داشته باشند. عوامل مؤثر بر درآمد ملی، رکود، تورم و تراز پرداخت‌ها بر میل متوسط به بیمه اثرگذار است. رشد اقتصادی و تراز پرداخت‌های مثبت (افزایش صادرات) میل متوسط به بیمه را افزایش می‌دهد. بیمه کالایی لوکس تلقی می‌شود و خانوارها زمانی که درآمد آن‌ها کفاف مخارج زندگی از قبیل بهداشت، درمان، تحصیل فرزندان و تأمین مسکن و از این قبیل را دهد، برای خرید بیمه اقدام می‌کنند.

با توجه به مطالب اشاره‌شده، می‌توان دریافت که در زمینه چالش‌های بیمه قالی‌بافی مستقیماً مطالعات جامعی صورت نگرفته است. همچنین جست‌وجوی منابع در پایگاه‌های داده‌ها مشخص کرد که در زمینه بیمه قالی‌بافی مطالعات مجزایی منتشر نشده است. در این راستا، هدف این پژوهش آن است که مشخص کند بافندگان روستایی شهرستان زنجان در مناطق مختلف این شهرستان تا چه حد تحت پوشش بیمه قرار گرفته‌اند و با چه مشکلاتی در زمینه بیمه قالی‌بافی مواجه هستند. میزان آشنایی بافندگان با بیمه قالی‌بافی، تمایل به استفاده از بیمه و علل ادامه‌نیافتن بیمه قالی‌بافی را بررسی کرده‌اند. همچنین شکاف جنسیتی این پوشش را تحلیل کرده‌اند و نقش تشکلهای بافندگان را در تحت پوشش قرار گرفتن بیمه‌شدگان بررسی می‌کنند.

روش‌شناسی تحقیق

این پژوهش از یک روش‌شناسی ترکیبی کمی و کیفی مبتنی بر مطالعه موردی و پیمایش استفاده کرده است. مطالعه موردی از طریق فنون کیفی گردآوری داده‌ها از قبیل تحلیل اسناد، گروه‌های متمرکز و مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته انجام شد. مشارکت‌کنندگان در مطالعه موردی عبارت بودند از: خانوارهای

اتحادیه روستایی فرش دستباف مراجعه شد، ولی نتایج نشان داد که هیچ‌یک از نهادهای مربوطه آمار دقیقی از تعداد بیمه‌شدگان فرش‌باف به تفکیک هر بخش و دهستان ندارند. از این رو پس از پیگیری‌های متعدد و هماهنگی با رئیس اتحادیه روستایی فرش دستباف، به منظور بررسی اسناد بیمه‌شدگان در شهرستان زنجان به اتحادیه روستایی مراجعه شد. پس از بررسی اسناد، آمار از بیمه‌شدگان به دست آمد، سپس به تفکیک هر روستا و بخش، همچنین جنس نرخ آمار بیمه‌شدگان وارد نرم‌افزار Excel شد. طبق نتایج حاصل از این بخش با دو روستا که از نظر تعداد بیمه‌شدگان فرش ابریشم بیشتر بودند، مصاحبه شد. از این رو دو روستای مشکین و ونق برای نمونه انتخاب شدند.

در مرحله سوم، با استفاده از سؤالات بازطراحی شده توسط گروه پژوهش، با نمونه مدنظر به صورت انفرادی یا گروهی در گروه‌های متمرکز مصاحبه و داده‌ها جمع‌آوری شد. در مرحله چهارم، نتایج بر اساس موضوع به دست آمد و نتایج کدبندی شد. برای مثال در جدول شماره ۱ برخی نتایج حاصل از مصاحبه با روستاییان به دلیل محدودیت تعداد صفحات مقاله کدبندی شده‌اند. منظور از کدبندی نتایج، یعنی تجزیه و تحلیل نتایج حاصل از مصاحبه و کشف ایده مهم و نام‌گذاری آن ایده به عنوان کد.

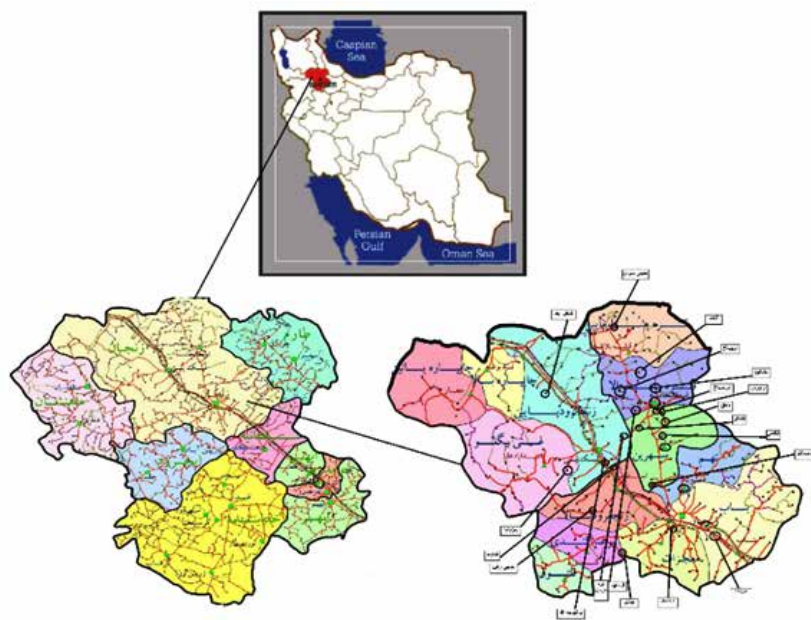
مرحله ۴ الف، استخراج یا ساخت مفاهیم: با استفاده از کدهای به‌دست‌آمده، مفاهیم استخراج شد. برای مثال با استفاده از کدهای حاصل در جدول شماره ۱ این مفاهیم حاصل شد: نظارت نامناسب اتحادیه و اداره تأمین اجتماعی بر وضعیت بیمه‌شدگان، رعایت‌نشدن عدالت در بیمه‌کردن بافندگان، ناتوانی مالی خانوار بافنده به عنوان مهم‌ترین مشکل در استفاده و ادامه پرداخت بیمه

به حداکثر رساندن اندازه نمونه می‌شود؛ $d =$ درجه دقت که به صورت یک نسبت بیان می‌شود؛ معادله ۱: تعیین حجم نمونه در پیمایش بر اساس فرمول کریجیسی و مورگان.

مهم‌ترین موضوعات مدنظر در پرسش‌ها و گردآوری شواهد عبارت بودند از: بررسی چالش‌های بافندگان در زمینه بیمه قالی‌بافی و مشکلات آنان در پذیرش و ادامه بیمه، همچنین بررسی نقش تشکلهای مرتبط در زمینه فرش در ایجاد این مشکلات. به بیان دیگر، نه تنها مشکلات قالی‌بافان بررسی شد، بلکه به علل و عوامل ایجاد این مشکلات نیز توجه شد. در مطالعه موردی، اگرچه در ابتدا سؤالات مربوط به بیمه قالی‌بافی به صورت باز از بافندگان پرسش شد، در تجزیه و تحلیل بر مبنای نظریه بنیانی^۲ (Bryman, 2012; Charmaz, 2011; Charmaz, 2014) مشکلات بافندگان در ابعاد مختلف طبقه‌بندی شد. همچنین به منظور تحلیل بهتر چالش‌ها و مشکلات، داده‌ها آزمون شدند. علاوه بر این در تحلیل داده‌ها از شیوه‌ی کدبندی‌ها، مفهوم‌سازی و نقل گفته‌های مشارکت‌کنندگان استفاده شد. بر اساس نظریه بنیانی، تجزیه و تحلیل داده‌ها مطابق تصویر شماره ۲ در چند مرحله به شرح زیر انجام گرفت:

در مرحله اول، سؤال پژوهش مطرح شد، اینکه در روستاهای شهرستان زنجان، تعداد بافندگان بیمه‌شده فرش‌باف ابریشمی چه تعداد هستند؟ در مرحله دوم، با توجه به موضوع پژوهش نمونه‌گیری مبتنی بر نظریه انجام شد، بدین منظور به نهادهای فعال در زمینه فرش از قبیل اداره بازرگانی، اداره تأمین اجتماعی،

2. Grounded theory

تصویر ۱. موقعیت جغرافیایی روستاهای مورد مطالعه

جدول ۱. برخی از نتایج حاصل از مصاحبه با روستاییان، کدبندی، مفهوم سازی و مقوله‌بندی آن‌ها

نتایج	کدبندی	مفاهیم	مقوله‌بندی
اتحادیه و بیمه نظارت مناسبی به بیمه‌شدگان ندارد، چون ما موقع بازرسی در منزل نبودیم، به ناحق بیمه ما را باطل کرد.	نظارت و بازرسی نامناسب بیمه‌شدگان توسط اتحادیه و اداره تأمین اجتماعی	نظارت نامناسب اتحادیه و تأمین اجتماعی بر وضعیت بیمه‌شدگان، رعایت‌نشدن عدالت در بیمه کردن	مشکلات بافندگان: الف) بافندگانی که بیمه قالی بافی هستند ب) نظارت نامناسب اتحادیه، (۲) ناتوانی مالی خانوار بافنده که مانع از ادامه پرداخت حق بیمه قالی بافی می‌شود. ب) بافندگانی که بیمه قالی بافی نشده‌اند: ۱) رعایت‌نشدن عدالت در بیمه کردن، (۲) وجود شکاف جنسیتی در بیمه قالی بافی، (۳) ناتوانی مالی خانوار بافنده مانع استفاده از بیمه قالی بافی می‌شود.
ما توان مالی برای پرداخت حق بیمه نداریم، حق بیمه زیاد نیست، ولی چون ما درآمد چندانی نداریم و به صورت ماهیانه درآمدی کسب نمی‌کنیم، نمی‌توانیم پرداخت کنیم.	ناتوانی بافندگان برای پرداخت حق بیمه	۱. نظارت نامناسب اتحادیه و تأمین اجتماعی بر وضعیت بیمه‌شدگان، رعایت‌نشدن عدالت در بیمه کردن ۲. ناتوانی مالی خانوار بافنده، مهم‌ترین مشکل در استفاده و ادامه پرداخت بیمه قالی بافی و ایجاد شکاف جنسیتی	مشکلات بافندگان: الف) بافندگانی که بیمه قالی بافی هستند ب) نظارت نامناسب اتحادیه، (۲) ناتوانی مالی خانوار بافنده که مانع از ادامه پرداخت حق بیمه قالی بافی می‌شود. ب) بافندگانی که بیمه قالی بافی نشده‌اند: ۱) رعایت‌نشدن عدالت در بیمه کردن، (۲) وجود شکاف جنسیتی در بیمه قالی بافی، (۳) ناتوانی مالی خانوار بافنده مانع استفاده از بیمه قالی بافی می‌شود.
در روستا افرادی هستند که با وجود اینکه فرش باف نیستند، بیمه قالی بافی دارند، این افراد به دلیل نسبت خانوادگی با کارکنان اتحادیه بیمه شده‌اند.	نظارت نامناسب اتحادیه بر وضعیت بیمه‌شدگان و وجود روابط خانوادگی در بیمه کردن	۱. نظارت نامناسب اتحادیه و تأمین اجتماعی بر وضعیت بیمه‌شدگان، رعایت‌نشدن عدالت در بیمه کردن ۲. ناتوانی مالی خانوار بافنده، مهم‌ترین مشکل در استفاده و ادامه پرداخت بیمه قالی بافی و ایجاد شکاف جنسیتی	مشکلات بافندگان: الف) بافندگانی که بیمه قالی بافی هستند ب) نظارت نامناسب اتحادیه، (۲) ناتوانی مالی خانوار بافنده که مانع از ادامه پرداخت حق بیمه قالی بافی می‌شود. ب) بافندگانی که بیمه قالی بافی نشده‌اند: ۱) رعایت‌نشدن عدالت در بیمه کردن، (۲) وجود شکاف جنسیتی در بیمه قالی بافی، (۳) ناتوانی مالی خانوار بافنده مانع استفاده از بیمه قالی بافی می‌شود.
ما دوست داریم همه بافندگان در خانوار را بیمه کنیم ولی چون توان پرداخت حق بیمه را نداریم، فقط خودمان بیمه شده‌ایم.	ناتوانی در پرداخت حق بیمه و بیمه شدن سرپرست خانوار به جای بافندگان اصلی خانوار	۱. نظارت نامناسب اتحادیه و تأمین اجتماعی بر وضعیت بیمه‌شدگان، رعایت‌نشدن عدالت در بیمه کردن ۲. ناتوانی مالی خانوار بافنده، مهم‌ترین مشکل در استفاده و ادامه پرداخت بیمه قالی بافی و ایجاد شکاف جنسیتی	مشکلات بافندگان: الف) بافندگانی که بیمه قالی بافی هستند ب) نظارت نامناسب اتحادیه، (۲) ناتوانی مالی خانوار بافنده که مانع از ادامه پرداخت حق بیمه قالی بافی می‌شود. ب) بافندگانی که بیمه قالی بافی نشده‌اند: ۱) رعایت‌نشدن عدالت در بیمه کردن، (۲) وجود شکاف جنسیتی در بیمه قالی بافی، (۳) ناتوانی مالی خانوار بافنده مانع استفاده از بیمه قالی بافی می‌شود.

نتایج پژوهش‌های روستایی

یافته از مقوله‌ها و مفاهیم آن است. برای مثال، این نتیجه به دست آمد که اکثر خانوارهای بافنده که بافت فرش شغل اصلی آنان است، توان مالی کافی ندارند. در بیشتر موارد بافندگان توان عضویت در بیمه قالی بافی را ندارند یا در مواردی سرپرست خانوار که بافنده اصلی نیست، از این بیمه استفاده می‌کند و این خود سبب ایجاد شکاف جنسیتی در بیمه‌شدگان می‌شود. همچنین در صورتی که بافندگان بتوانند از مانع اتحادیه نیز عبور کنند، به دلیل ناتوانی مالی، قادر به ادامه پرداخت حق بیمه نخواهند بود و بیمه آنان نیز لغو می‌شود.

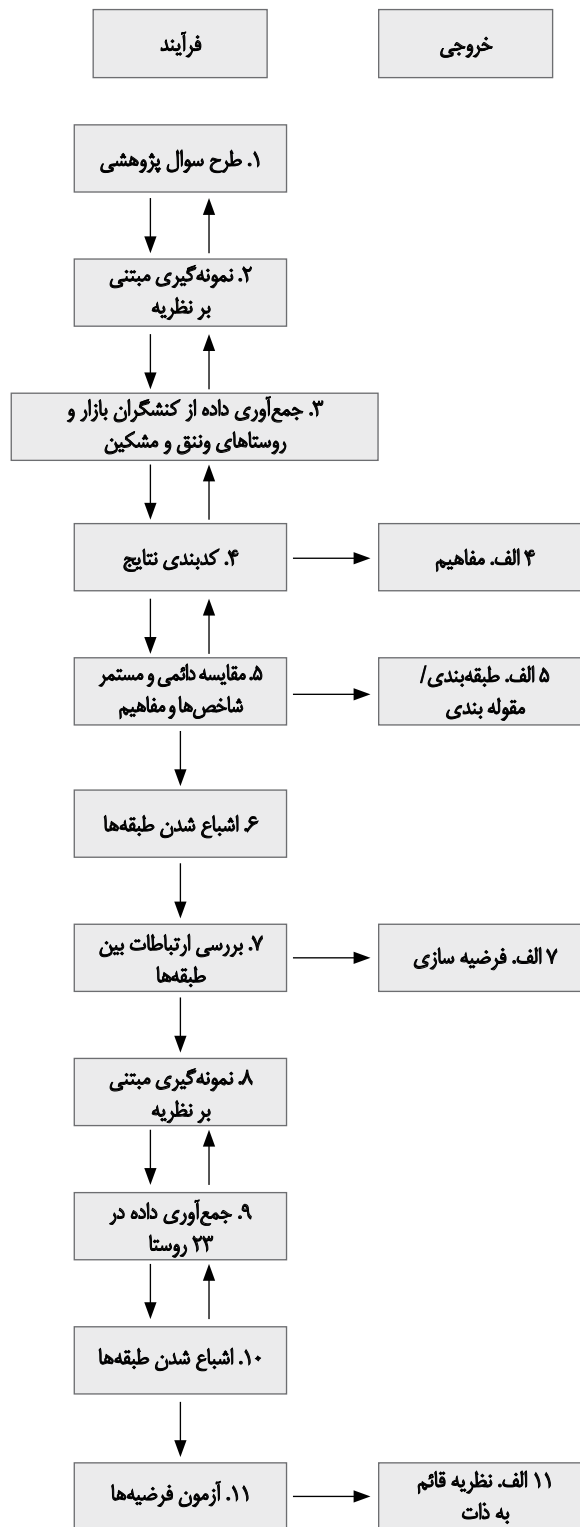
مرحله ۸، نمونه‌گیری مجدد مبتنی بر نظریه: برای بررسی سؤال پژوهش در مناطق دیگر، بر مبنای نظریه دوباره نمونه‌گیری انجام شد و علاوه بر دو روستای بررسی شده در ۲۱ روستای دیگر سؤال پژوهش مطرح شد.

مرحله ۹ جمع‌آوری داده‌ها: در این مرحله پس از جمع‌آوری داده‌ها و کدبندی و ساخت مفاهیم و طبقه‌بندی آن‌ها، پژوهشگران علاوه بر مشکلات ذکر شده از قبیل ناتوانی مالی بافندگان و عدم نظارت مناسب اتحادیه، متوجه مشکلات دیگری از قبیل خدمات نامناسب بیمه برای بافندگان، و بیمه‌نکردن بافندگان توسط اتحادیه به دلیل پرشدن ظرفیت بیمه‌شدگان شدند.

قالی بافی و ایجاد شکاف جنسیتی. منظور از مفهوم‌سازی در این مرحله یعنی ساخت واژه‌هایی برای نام‌گذاری جداگانه پدیده‌ها، حوادث و وقایع.

طی انجام پژوهش، مراحل ۱ تا ۴ به صورت مستمر تکرار شد. ممکن بود بخشی از سؤالات فراموش شود یا طی انجام پژوهش سؤال ایجاد شود. در این حالت به روستاییان و بافندگان دوباره مراجعه شد یا تماس صورت گرفت. در نهایت مفاهیم طبقه‌بندی شدند (مرحله ۵ الف)، مقوله‌ها در سطحی بالاتر از مفاهیم بوده و در حقیقت حاصل گروه‌بندی مفاهیم هستند. با توجه به مفاهیم ذکر شده در مرحله قبل، مقوله‌ها در جدول شماره ۱ حاصل شد.

بعد از آنکه تقسیم‌بندی مفاهیم کامل شد (مرحله ۶ اشباع‌شدن طبقه‌ها)، ارتباطات بین طبقه‌ها مشخص شد (مرحله ۷ بررسی ارتباطات بین طبقه‌ها). برای مثال ناتوانی مالی بافندگان و نظارت نامناسب اتحادیه سبب ایجاد مشکلاتی از قبیل تحت پوشش بیمه قرار نگرفتن بسیاری از بافندگان و بیمه‌نشدن بافندگان اصلی در خانوار می‌شود. لغو بیمه برخی از بافندگان به اشتباه و بیمه‌شدن برخی از روستاییان در صورتی که بافنده نیستند. پس از بررسی ارتباطات بین طبقه‌ها، فرضیه‌سازی انجام شد (مرحله ۷ الف). منظور از فرضیه‌سازی در این مرحله، ساخت روابط تعمیم

تصویر ۲. فرآیند و خروجی پژوهش براساس نظریه بنیانی

و یکسان بودند قبول و فرضیه‌های خلاف یکدیگر رد شدند. برای مثال، یکی از فرضیات در این مرحله این بود که ناتوانی مالی بافندگان علاوه بر ایجاد شکاف جنسیتی در بیمه‌شدگان و ادامه‌ندادن بافندگان به پرداخت حق بیمه، سبب بی‌میل‌ورغبتی

پس از اشباع مطالب مورد نیاز، مرحله ۱۰ یعنی اشباع شدن طبقه‌ها، طبقه‌بندی‌ها و فرضیه‌سازی انجام شد. در مرحله ۱۱، آزمون فرضیه‌ها، فرضیه‌های جدید با فرضیه‌های حاصل از مرحله (۷ الف) مقایسه شد و فرضیه‌هایی که یکدیگر را تأیید می‌کردند

اتحادیه وجود داشت که پژوهشگران آن‌ها را تحلیل کردند. تحلیل اسناد بیمه قالی‌بافی (همه نوع فرش) در تمامی روستاهای شهرستان زنجان نشان داد که در سه شهرستان زنجان، ایجرود و ماهنشان ۳۰۲۴ بافنده بیمه‌شده وجود دارد. به منظور اینکه مشخص شود که تا چه حد این آمار صحت دارد و تا چه حد بافندگان فرش ابریشم تحت پوشش بیمه قرار گرفته‌اند، وضعیت بیمه بافندگان فرش ابریشم ابتدا در دو روستای ونق و مشکین و پس از آن در ۲۱ روستای دیگر بررسی شد. آمار استخراج‌شده از پرونده‌های اتحادیه فرش دستباف روستایی در این ۲۳ روستا در **جدول شماره ۲** آمده است که نشان‌دهنده ۳۹۵ نفر بیمه‌شده فرش‌باف است.

نتایج حاصل گروه‌های متمرکز و مصاحبه‌های نیمه‌ساختارمند درباره وضعیت بیمه فرش‌بافان ابریشمی در دو روستای ونق و مشکین نشان داد که در دو روستای مذکور، حدود ۴۰ درصد از بافندگان فرش ابریشمی تحت پوشش بیمه قالی‌بافی قرار نگرفته‌اند. در مرحله دوم مطالعه موردی در ۲۳ روستای مذکور، مصاحبه‌ها و گروه‌های متمرکز با افراد کلیدی روستا تشکیل شد و ابتدا خانوارهای فرش‌باف درون هر روستا مشخص و فهرست شدند. با توجه به اینکه قبلاً فهرست افراد بیمه‌شده از پرونده‌های اتحادیه فرش دستباف روستایی استخراج شده بودند، این امکان ایجاد شد که فرش‌بافان بیمه‌شده از غیربیمه‌شده جدا شوند. سپس از طریق پیمایش و پرسش‌نامه، با خانوارهای بیمه‌شده و بیمه‌نشده به تفکیک مصاحبه شد. ابتدا برای مشخص شدن وضعیت فرش‌باف بودن یا نبودن افراد ثبت‌شده به صورت تلفنی یا رودررو با تمامی بیمه‌شدگان مصاحبه سریع صورت گرفت. نتایج حاصل از بررسی پژوهشگران نشان داد که تعداد فرش‌بافان ابریشمی بیمه‌شده با آمار اتحادیه متفاوت بود. تعداد بیمه‌شدگان اتحادیه ۳۹۵ نفر گزارش شد، در حالی که فرش‌بافان واقعی بیمه‌شده ۳۷۲ نفر بودند. همچنین ۲۱۶۷ نفر از خانوارهای فرش‌باف تحت پوشش بیمه قرار نگرفته بودند. بنابراین می‌توان دریافت که ۸۵/۳ درصد خانوارهای فرش‌باف از بیمه قالی‌بافی استفاده نمی‌کردند. نسبت فرش‌بافان ابریشمی بیمه‌شده نیز در سه بخش زنجانرود، قره‌پستلو و مرکزی متفاوت بود. در ۱۳ روستای مطالعه‌شده در بخش قره‌پستلو که بیشترین فرش‌بافان را داشت، تنها ۱۳/۹ درصد از خانوارها تحت پوشش بیمه قالی‌بافی قرار داشتند، در حالی که در بخش زنجانرود این نسبت ۲۶/۸ درصد محاسبه شد. در بخش مرکزی نیز نسبت بیمه‌شدگان به ۱۴/۷ درصد رسید.

تفاوت میانگین نسبت خانوارهای بافنده به کل خانوار در هر بخش مطابق **جدول شماره ۲** که برابر با ۴۴/۱۲ است، با میانگین ذکرشده در **جدول شماره ۳** که برابر با ۴۶/۰۲ است، به دلیل تفاوت در نحوه محاسبه است؛ به این صورت که در **جدول شماره ۱** متوسط‌گیری از خود اعداد است، در حالی که در **جدول شماره ۳** متوسط‌گیری از درصدهاست.

به ادامه بافت می‌شود. همچنین نظارت نامناسب اتحادیه علاوه بر ایجاد حس بی‌اعتمادی بافندگان نسبت به اتحادیه و بی‌عدالتی در بیمه‌شدگان سبب شده است تا افرادی که باید بیمه شوند، از آن محروم شوند. (مرحله ۱۱ الف، نظریه قائم‌به‌ذات). منظور از این نظریه، ارتباط بین مفاهیم و دیدگاه‌هایی است که از نتایج به دست آمده است و مراحل اولیه خود را طی می‌کند. این نظریه در صورتی که بتواند در مناطق دیگر نیز بررسی و تأیید شود، می‌تواند به عنوان نظریه رسمی مطرح شود. در بخش بعد نتایج ارائه‌شده به‌طور مبسوط نظریه اولیه یا قائم‌به‌ذات مربوط به مشکلات بافندگان در خصوص بیمه قالی‌بافی آمده است.

در بخش کمی، روش‌شناسی توصیفی‌مقایسه‌ای با بهره‌گیری از روش‌شناسی پیمایشی و فنون مصاحبه‌های ساختارمند به کار گرفته شد. برای تعیین روایی محتوایی و ظاهری پرسش‌نامه در بخش کمی، ابتدا پرسش‌نامه با استفاده از چارچوب نظری، مباحث دوره آموزشی فرش دستباف، نتایج مطالعات کیفی و مطالعات پیشین انجام‌شده، به ویژه پرسش‌نامه مربوط به مطالعه **کرمی دهکردی (۲۰۱۵)** و **انارکی (۲۰۱۲)** تهیه شد و سپس درباره پرسش‌نامه در پانل تخصصی متشکل از پژوهشگران بحث شد که پس از اعمال پیشنهادها مربوط، پرسش‌نامه تصحیح شد. برای تعیین پایایی پرسش‌نامه، ۳۰ نفر از بافندگان فرش ابریشمی در دو روستای ارمغانخانه و سهرین انتخاب شدند و با آن‌ها مصاحبه شد. ابتدا خوانایی و قابلیت فهم سوالات، گزینه‌ها و مقیاس‌ها بین پاسخ‌گویان بررسی شد و بعد ثبات پاسخ‌ها مشخص شد.

یافته‌ها

تفاوت جغرافیایی و ویژگی‌های مناطق بررسی‌شده بر اساس نسبت افراد بیمه‌شده

مناطق روستایی مطالعه‌شده در سه بخش از شهرستان زنجان شامل بخش مرکزی، زنجانرود و قره‌پستلو قرار داشتند. فاصله بین روستاهای مورد مطالعه از مرکز استان و شهرستان متفاوت بود. نزدیک‌ترین روستاها در فاصله ۱۱ تا ۲۵ کیلومتر و دورترین آن‌ها در فاصله ۶۶ تا ۸۰ کیلومتر از مرکز استان و شهرستان قرار داشتند. زمان طی شده با وسیله نقلیه بین شهر زنجان و هر یک از روستاها نیز از ۱۴ دقیقه تا ۶۸ دقیقه متفاوت بود. نزدیک‌ترین روستاها در بخش مرکزی شهرستان و دورترین روستاها در بخش زنجانرود و قره‌پستلو قرار داشتند. مناطق بررسی‌شده از نظر وضعیت طبیعی جزو مناطق کوهستانی‌دشتی طبقه‌بندی می‌شدند.

تا زمان انجام این بررسی اتحادیه روستایی فرش دستباف یا اداره بازرگانی، هیچ گونه آمار مشخصی از تعداد بیمه‌شدگان به تفکیک روستا و شهرستان اعلام نکرده بود، ولی اسناد بیمه خانوارهای متقاضی در سال ۱۳۹۳ و ۳ ماه اول ۱۳۹۴ در این

جدول ۲. خانوارهای فرش باف ابریشمی بیمه شده و بیمه نشده بر اساس بخش

بخش	تعداد روستا	تعداد خانوار (۱۳۹۰)	آمار اتحادیه		داده‌های میدانی روستاهای فرش باف ابریشمی		نسبت تعداد بافندگان به کل خانوار
			فرش بافان ابریشمی بیمه شده		بیمه نشده		
			تعداد	درصد*	تعداد	درصد	
قره‌پستلو	۱۳	۲۷۹۲	۲۷۲	۱۳/۹۳	۲۷۱	۱۳/۹	۶۹/۹
زنجانرود	۴	۵۷۶	۳۹	۳۲/۳۳	۳۰	۲۶/۸	۱۹/۴۴
مرکزی	۶	۲۳۸۷	۸۴	۱۷/۲	۷۱	۱۴/۹	۱۹/۹۴
جمع	۲۳	۵۷۵۵	۳۹۵	۱۵/۴	۳۷۲	۱۴/۷	۴۴/۱۲

تأثیر روش های روستایی

* آمار بیمه‌شدگان اتحادیه فرش دستباف روستایی

همین منظور از آزمون کروסקال والیس برای مقایسه نسبت خانوارهای فرش باف بیمه شده استفاده کردیم. نتایج حاصل از بررسی جدول شماره ۴ نشان داد که تفاوت بین بخش‌های مختلف درباره بیمه قالی بافی معنادار نیست. میانگین خانوارهای بیمه شده در بخش مرکزی بیشتر از دو بخش دیگر است، در حالی که تفاوت میانگین درصد خانوارهای بیمه شده بین دو بخش مرکزی و زنجانرود تفاوت چندانی ندارد و بخش مرکزی بیشترین میزان بیمه شده و بخش قره‌پستلو کمترین میزان را دارد. مقایسه نتایج حاصل از این آزمون با میزان فاصله از شهر در هر یک از بخش‌های مذکور نشان داد که با توجه به زیادبودن مسافت تا شهر در بخش قره‌پستلو و در تعدادی از روستاهای بخش زنجانرود، در مناطقی که با شهر فاصله بیشتری دارند، میزان بافندگانی که از خدمات بیمه قالی بافی استفاده کرده‌اند، کمتر از مناطقی است که با شهر فاصله کمی دارند.

شکاف آمار اتحادیه و وضعیت موجود بافندگان تحت پوشش بیمه قالی بافی

تحلیل اسناد پرونده‌های بیمه‌شدگان در اتحادیه روستایی فرش دستباف نشان داد که از ۵۷۵۵ خانوار روستایی ساکن در ۲۳ روستای شهرستان زنجان، ۲۵۳۹ خانوار فرش باف ابریشمی

داده‌های حاصل از جمعیت بیمه شده و بیمه نشده فرش باف نشان می‌دهد که به طور کلی از ۵۷۵۵ خانوار ساکن در ۲۳ روستای مطالعه شده، ۲۵۳۹ خانوار فرش باف هستند. به منظور تحلیل مقایسه‌ای خانوارهای فرش باف و بیمه‌شدگان در بخش‌های مختلف، داده‌های ۲۳ روستا وارد نرم‌افزار SPSS شدند. مقایسه نسبت خانوارهای فرش باف به کل خانوارهای ساکن روستاها بر حسب سه بخش مختلف شهرستان با کمک آزمون F (جدول شماره ۳) نشان داد که تفاوت بین درصد بافندگان در بخش‌های مختلف با احتمال ۹۹ درصد معنی دار است ($F=۱۴/۵۹۸$). نتایج آزمون LSD نشان داد که نسبت خانوارهای فرش باف در بخش قره‌پستلو به طور معنی داری بیشتر از دو بخش دیگر است، در حالی که تفاوت میانگین درصد خانوارهای فرش باف بین دو بخش مرکزی و زنجانرود معنادار نبود. بیشتر بودن نسبت بافندگان بخش قره‌پستلو نسبت به دیگر مناطق را می‌توان ناشی از شرایط اقلیمی و پایین بودن میزان زراعت و دامداری در این منطقه دانست که موجب شده است فرش بافی اهمیت زیادی در تأمین معیشت خانوارهای روستایی داشته باشد.

همچنین به منظور مقایسه نسبت خانوارهای فرش باف بیمه شده به کل خانوارهای فرش باف در سه بخش مختلف نتایج حاصل از آزمون Leven، اجازه استفاده از آزمون F را نداد. به

جدول ۳. مقایسه نسبت خانوارهای فرش باف به کل خانوار بر اساس بخش

بخش	تعداد روستا	میانگین	انحراف معیار	F	Sig.	۲	۳
نسبت خانوارهای فرش باف به کل خانوار							
۱ قره‌پستلو	۱۳	۶۵/۱۱	۱۴/۲۹			۴۳/۷۳	۴۴/۲۱*
۲ مرکزی	۴	۲۰/۹	۱۲/۶۲	۱۴/۵۹۸	۰/۰۰۰	—	۰/۵۳
۳ زنجانرود	۶	۲۱/۴۳	۳۰/۱۱			۰/۵۳	—
جمع	۲۳	۴۶/۰۲	۲۸/۹			—	—

تأثیر روش های روستایی

* معنی داری تفاوت میانگین ها بر اساس آزمون LSD

جدول ۴. مقایسه نسبت خانوارهای بیمه‌شده به کل خانوار فرش‌باف بر اساس بخش

Sig.	کای اسکوتر	میانگین	تعداد روستا	بخش
نسبت خانوارهای بیمه‌شده به کل خانوارهای فرش‌باف				
-	-	۱۰	۱۳	۱ قره‌پشتلو
۰/۲۵۲	۲/۷۵۴	۱۳/۹۲	۴	۲ مرکزی
-	-	۱۵/۶۳	۶	۳ زنجانرود

نصائح پژوهش‌های روستایی

درصد بافندگان و بیمه‌شدگان زن در هر روستا نشان داد که تفاوت معنی‌داری بین بافندگی و بیمه‌شدن در بین زنان وجود دارد که به طور متوسط در ۲۳ روستای مطالعه‌شده، ۹۵/۳ درصد بافندگان زن هستند، در حالی که تنها ۲۳/۷ درصد آن‌ها بیمه شده‌اند و برعکس در بین مردان می‌توان مشاهده کرد که تنها ۴/۷ درصد از بافندگان مرد بوده‌اند، ولی ۷۶/۳ درصد بیمه‌شدگان مرد هستند. علاوه بر این، مقایسه درصد بیمه‌شدگان مرد و درصد بیمه‌شدگان زن این تفاوت معنی‌دار را نشان داد. بنابراین می‌توان گفت که در حالی که بافندگان عمدتاً زنان هستند، ولی مردان بیشتر از خدمات بیمه قالی‌بافی در خانوارها استفاده کرده‌اند و زنان یعنی بافندگان اصلی، کمتر تحت پوشش بیمه قرار گرفته‌اند.

شناخت و تمایل بافندگان به بیمه قالی‌بافی

دیدگاه‌های بافندگان در زمینه شناخت و تمایل به استفاده از بیمه قالی‌بافی مطابق **جدول شماره ۷** آورده شده است. بررسی دیدگاه‌های بافندگان در مناطق روستایی مختلف نشان داد که روستاییان با بیمه قالی‌بافی و مزایای آن آشنا هستند و تمایل زیادی به استفاده از این بیمه دارند.

دلایل استفاده نکردن از بیمه قالی‌بافی و ادامه ندادن آن

با توجه به نتایج حاصل از **جدول شماره ۷** و مقایسه آن با میزان بیمه‌شدگان، نتایج نشان داد که درصد زیادی از بافندگان با وجود تمایل به بیمه قالی‌بافی و شناخت مزایای آن، تاکنون تحت پوشش بیمه قالی‌بافی نبوده‌اند و در مواردی بافندگان بیمه‌شده، از بیمه قالی‌بافی خارج شده‌اند. به این منظور دیدگاه‌ها و نظرات بافندگان در زمینه بیمه قالی‌بافی مطابق **جدول شماره ۸** بررسی شد.

بودند (حدود ۴۴ درصد) و از این میان تنها ۳۹۵ نفر بیمه فرش ابریشمی داشتند که حاکی از تحت پوشش قرار گرفتن ۱۵/۴ درصد بافندگان فرش ابریشم است. نتایج مصاحبه با بیمه‌شدگان در ۲۳ روستای شهرستان زنجان نشان داد که آمار بیمه‌شدگان فرش‌باف واقعی ۳۷۲ نفر (۱۴/۷ درصد) بود و ۲۳ نفر از بیمه‌شدگان قالی‌باف نبودند. به منظور مقایسه دو نسبت از بیمه‌شدگان از آزمون t جفت‌شده طبق **جدول شماره ۵** استفاده شد. نتایج آزمون نشان داد که اختلاف معنی‌داری بین آمار اتحادیه و بررسی انجام‌شده در مناطق روستایی توسط پژوهشگران با احتمال بالای ۹۹ درصد اختلاف وجود دارد. بررسی تعداد بیمه‌شدگان نشان داد که از بین بیمه‌شدگان اتحادیه به عنوان بافنده فرش ابریشمی، ۳۷۲ نفر در ۲۳ روستای مذکور بافنده فرش بودند، در حالی که ۲۳ نفر از بیمه‌شدگان فرش‌باف نبودند؛ اگرچه ممکن بود در سال‌های گذشته فرش‌باف بوده باشند. این نشان می‌دهد که اتحادیه در بیمه کردن این افراد دقت لازم را نداشته است. برخی مردم معتقد بودند که این افراد غیربافنده به دلیل هم روستایی بودن یا روابط خویشاوندی با کارکنان اتحادیه بیمه شده‌اند.

بررسی بیمه‌شدگان بر اساس جنسیت و وجود یا نبود شکاف جنسیتی در بیمه قالی‌بافی

در بخش کمی پژوهش، با استفاده از ابزار پرسش‌نامه، بافندگان را در هر روستا بر حسب جنسیت مشخص کردند، پس از آن وضعیت بیمه در هر خانوار بر اساس جنسیت بررسی شد، سپس به منظور مقایسه بین افراد بافنده و بیمه‌شده در هر خانوار در هر یک از روستاها درصد بافندگان را بر حسب جنسیت مشخص کردیم. به منظور بررسی بیمه‌بودن یا نبودن بافندگان بر اساس جنسیت مطابق **جدول شماره ۶**، دوه‌دو مقایسه شدند. مقایسه

جدول ۵. مقایسه تعداد بیمه‌شدگان بر اساس آمار اتحادیه و مقدار واقعی

Sig.	t	انحراف معیار	میانگین	ضریب همبستگی	انحراف معیار	میانگین	تعداد بیمه‌شدگان طبق بررسی
۰/۰۰۰۵	-۳/۱۱۹	۱/۵۴	-۱/۰۰	۰/۹۹۶	۱۵/۵۶	۱۶/۱۷	تعداد بیمه‌شدگان طبق بررسی
					۱۴/۹۲	۱۷/۱۷	تعداد بیمه‌شدگان طبق نظر اتحادیه

نصائح پژوهش‌های روستایی

جدول ۶. مقایسه جفت شده (با استفاده از آزمون t) بافندگی و وضعیت بیمه شدن زنان و مردان بافنده (n=۳۲)

Sig.	t	انحراف معیار	میانگین	ضریب همبستگی	انحراف معیار	میانگین	
مقایسه بافندگی و وضعیت بیمه زنان							
							درصد بافندگان زن
۰/۰۰۰	-۱۳/۹۳۷	۲۴/۶۴	-۷۱/۶۲	۰/۱۸۰	۹/۸۱	۹۵/۳۴	
	-	-	-	-	۲۴/۴۵	۲۳/۷۲	درصد بیمه‌شدگان زن
مقایسه بافندگی و وضعیت بیمه مردان							
							درصد بافندگان مرد
۰/۰۰۰	-۱۳/۹۳۷	۲۴/۶۴	-۷۱/۶۲	۰/۱۸۰	۹/۸۱	۴/۶۶	
	-	-	-	-	۲۴/۴۵	۷۶/۲۸	درصد بیمه‌شدگان مرد
مقایسه وضعیت بیمه زنان و مردان							
							درصد بیمه‌شدگان مرد
۰/۰۰۰	۵/۱۵۶	۴۸/۸۹	۵۲/۵۶	-۱/۰۰۰	۲۴/۴۴	۷۶/۲۸	
	-	-	-	-	۲۴/۴۴	۲۳/۷۱	درصد بیمه‌شدگان زن

دلیل بعدی قوانین سخت برای بیمه بیان شد. طبق قوانین افراد بالای ۵۰ سال حق استفاده از بیمه قالی را نداشتند، در حالی که نسبت قابل توجهی از بافندگان بیش از ۵۰ سال داشتند و از کودکی به این کار اشتغال داشتند. همچنین از دلایل دیگر طبق نظر بافندگان، شفافیت نداشتن اتحادیه در بیمه کردن روستاییان است که باعث شده است افرادی بیمه قالی بافی شوند که قالی باف نبودند و بالعکس بافندگانی که حق استفاده از این بیمه را دارند، به دلیل نبود بودجه محروم بمانند.

نظارت بر وضعیت بیمه‌شدگان در یک سال اخیر به دستور مرکز ملی فرش، توسط دو نهاد تأمین اجتماعی و اتحادیه روستایی فرش دستباف انجام می‌گیرد. نظارت‌های سرزده اداره

طبق نتایج حاصل از **جدول شماره ۸**، بافندگان در استفاده از بیمه قالی بافی و ادامه پرداخت بیمه قالی بافی مشکل دارند. نتایج نشان داد که مهم‌ترین دلیل استفاده نکردن بافندگان از بیمه قالی بافی ناتوانی مالی آنان است که با وجود سهم حق بیمه کم، بیمه قالی بافی، بسیاری از بافندگان توان پرداخت آن را ندارند. در این زمینه، یکی از بافندگان بیمه‌نشده در روستای لگامی بیان کرد: «بیشتر قالی بافان نمی‌توانند از بیمه قالی بافی استفاده کنند، زیرا توان پرداخت حق بیمه را ندارند. ما نمی‌توانیم هر سه ماه یکبار حدود ۱۵۰ هزار تومان به بیمه پرداخت کنیم.» همچنین در مواردی ناتوانی مالی سبب شده بود تا به دلیل پرداخت نکردن حق بیمه، بیمه قالی بافی آنان لغو شود و در مواردی سبب ایجاد شکاف جنسیتی در بیمه‌شدگان شده بود.

جدول ۷. برخی از نقل قول‌های حاصل از مصاحبه با روستاییان در زمینه بیمه قالی بافی

ردیف	نام روستا	دیدگاه بافندگان (نتایج)	کدبندی	مفاهیم
۱	روستای ونق و ولیاران	دولت از بافندگان حمایت نمی‌کند، ما با اینکه بافنده هستیم و بافت فرش شغل اصلی ماست، بیمه قالی بافی نیستیم.	حمایت نکردن دولت مانع بیمه شدن بافندگان اصلی، بافت فرش شغل اصلی خانوار	۱. بافت فرش از دوران جوانی، بافت فرش شغل اصلی خانوار و سخت بودن آن
۲	روستای مشکین	بافت فرش واقعاً شغل سختی است، ما فقط به خاطر بیمه قالی بافی به بافت ادامه می‌دهیم. بعد از بازنشستگی دیگر ادامه نمی‌دهیم.	سخت بودن بافت فرش، بیمه دلیل ادامه بافت، بازنشستگی	۲. اهمیت بیمه در زمان پیری و دلیل اصلی بافت برخی خانوارها، حمایت نکردن دولت در بیمه کردن همه بافندگان
۳	روستای سهرین	من از جوانی به بافت فرش اشتغال داشتم، الان هم بافت فرش منبع اصلی درآمدی ماست، من احتیاج دارم که در زمان پیری بیمه‌ای داشته باشم، ولی دولت دیگر بیمه نمی‌کند.	بافت فرش از دوران جوانی، بافت فرش شغل اصلی خانوار، اهمیت بیمه برای زمان پیری، ادامه نداشتن بیمه قالی بافی	

جدول ۸. برخی از نتایج حاصل از مصاحبه با روستاییان در زمینه بیمه قالی‌بافی

ردیف	نام روستا	دیدگاه بافندگان (نتایج)	کدبندی	مفاهیم
۱	روستای آکند (بخش مرکزی)	به دلیل نداشتن توان مالی قادر به پرداخت حق بیمه نیستیم.	ناتوانی مالی بافندگان مانع استفاده از بیمه قالی‌بافی	ناتوانی مالی مانع استفاده از بیمه
۲	روستای مشکین	ما دوست داریم اعضای خانواده‌مان و همسرمان را بیمه کنیم، ولی چون توان پرداخت حق بیمه را نداریم، فقط خودمان را بیمه می‌کنیم.	ناتوانی مالی مانع پرداخت حق بیمه برای سایر اعضای قالی‌باف در خانواده	استفاده از بیمه
۳	روستای کنوند	ما از بیمه قالی‌بافی خبر نداشتیم، وقتی باخبر شدیم به شهر مراجعه کردیم و گفتند که دیگر بیمه نمی‌کنند.	اطلاع نداشتن به‌موقع از بیمه قالی‌بافی	اطلاع نداشتن از بیمه و رعایت نکردن عدالت مانع استفاده از بیمه
۴	روستای دیزج‌آباد	ما بیمه قالی‌بافی بودیم، ولی به دلیل نداشتن توان مالی قادر به پرداخت ادامه حق بیمه نبودیم و این باعث شد که بیمه‌مان را قطع کردند.	ناتوانی مالی بافندگان مانع از ادامه پرداخت حق بیمه	بازرسی غیردقیق و ناتوانی مالی سبب باطل شدن بیمه می‌شود.
۵	روستای ولیاران	ما بیمه قالی‌بافی بودیم و به بافت فرش اشتغال داریم، ولی به دلیل بازرسی اتحادیه در زمانی که ما در منزل نبودیم، از همسایه‌ها سؤال کرده‌اند و به گفته‌های آنان در این زمینه که ما قالی‌باف نیستیم اکتفا و بیمه ما را لغو کرده‌اند.	بازرسی غیردقیق از همسایه‌ها و اکتفا کردن به آن	بازرسی غیردقیق و ناتوانی مالی سبب باطل شدن بیمه می‌شود.
۶	روستای آکند (قره‌پشتلو)	من نمی‌توانم بیمه قالی‌بافی شوم چون در بیمه روستایی عضو هستم و ده سالی است که حق بیمه پرداخت می‌کنم. اگر می‌خواستم در بیمه قالی‌بافی عضو شوم، باید از بیمه روستایی انصراف می‌دادم و تمامی حق بیمه‌های پرداختی‌ام باطل می‌شد. همچنین بنده به دلیل ناتوانی مالی قادر به بیمه کردن همسر و فرزندانم در بیمه قالی‌بافی نیستیم.	عضویت در بیمه های دیگر مانع استفاده از بیمه قالی‌بافی، تغییر ندادن بیمه قالی‌بافی به بیمه‌های دیگر بدون باطل شدن حق بیمه قبلی	قوانین بیمه مانع استفاده از بیمه قالی‌بافی
۷	روستای سهرین	به دلیل قوانین بیمه نمی‌توانستیم بیمه قالی‌بافی شوم، طبق قانون باید سن بافنده کمتر از ۵۰ سال باشد.	قوانین بیمه، سن بافنده	قوانین بیمه مانع استفاده از بیمه
۸	روستای بزوشا	ما با اینکه فرش‌باف هستیم، بیمه قالی‌بافی نشده‌ایم، در حالی که افرادی که فرش‌باف نیستند، بیمه قالی‌بافی دارند. چون از اقوام کارکنان و رئیس اتحادیه هستند، آن‌ها را بیمه کرده‌اند.	رعایت نشدن عدالت در بیمه کردن فرش‌بافان، بی‌اعتمادی قالی‌بافان به اتحادیه و دیگر نهادهای مسئول در بیمه	اطلاع نداشتن از بیمه و رعایت نشدن عدالت مانع استفاده از بیمه

مصلحت‌های روستایی

من را لغو کرد، همچنین در مواقع حضور نداشتن بافنده در منزل، اتحادیه در بازدید خود صرفاً به گفته‌های همسایه‌ها اکتفا می‌کرد. بنابراین در موارد وجود اختلاف بین برخی از خانوارها، ممکن بود حقیقت بیان نشود و برخی بافندگان از بیمه محروم شوند.

اگرچه قالی‌بافان از مزایای بیمه باخبر بودند، موارد مذکور باعث بی‌اعتمادی افراد به اتحادیه و تمایل نداشتن به استفاده از این خدمات شده بود. از نظر آن‌ها بیمه خدمات خوبی برای قالی‌بافان نداشت. اکثر بافندگان دچار ضعف چشم بودند، ولی بیمه هزینه کامل خرید عینک را پرداخت نمی‌کرد. یکی از بافندگان گفته است: «قوانین بیمه اصلاً مناسب نیست. بیمه باید قوانینی داشته باشد که از بافندگان از کار افتاده حمایت کند». یکی از بافندگان روستای دیزج‌آباد عنوان کرد: «همسر بیمه قالی‌بافی بود، ولی چند ماهی است که به خاطر بیماری دیگر توان بافت را ندارد، حتی به خاطر هزینه‌های سنگین بیمارستان توان پرداخت حق بیمه را نیز نداریم، ولی من همچنان فرش‌بافی می‌کنم و از این

تأمین اجتماعی و اتحادیه، بدون اطلاع خانوار، برای راست‌آزمایی قالی‌باف بودن بافنده بیمه‌شده سبب شده بود که در هنگام مراجعه بازرسی افراد در خانوار حضور نداشته باشند و در نتیجه، بیمه تعدادی از بافندگان قبلاً بیمه‌شده بدون دلیل موجه لغو شود. یکی از بافندگان در روستای همایون گفته است: «چندماه پیش اتحادیه بدون اطلاع ما، مأموری را به روستا فرستاده بود تا فرش افرادی را که بیمه قالی‌بافی هستند، بازرسی کند. من در منزل نبودم. از همسایه‌ها سؤال کرده بود و یکی از همسایگانی که با ما اختلاف داشت، به دروغ گفته بود که ما فرش نداریم و فرش‌باف نیستیم، در حالی که همه می‌دانند ما از کودکی فرش می‌بافیم و از همین طریق امرار معاش می‌کنیم»

یکی از بافندگان در روستای ولیاران گفته است: «در روستا همه می‌دانند که من فرش‌باف هستم، ولی وقتی اتحادیه برای نظارت آمد، من آن روز فرش بر روی دار نداشتیم، علت آن هم ناتوانی مالی بود. ولی اتحادیه به گفته‌های من توجه نکرد و بیمه

جدول ۹. توزیع فراوانی انواع بیمه بافندگان روستایی

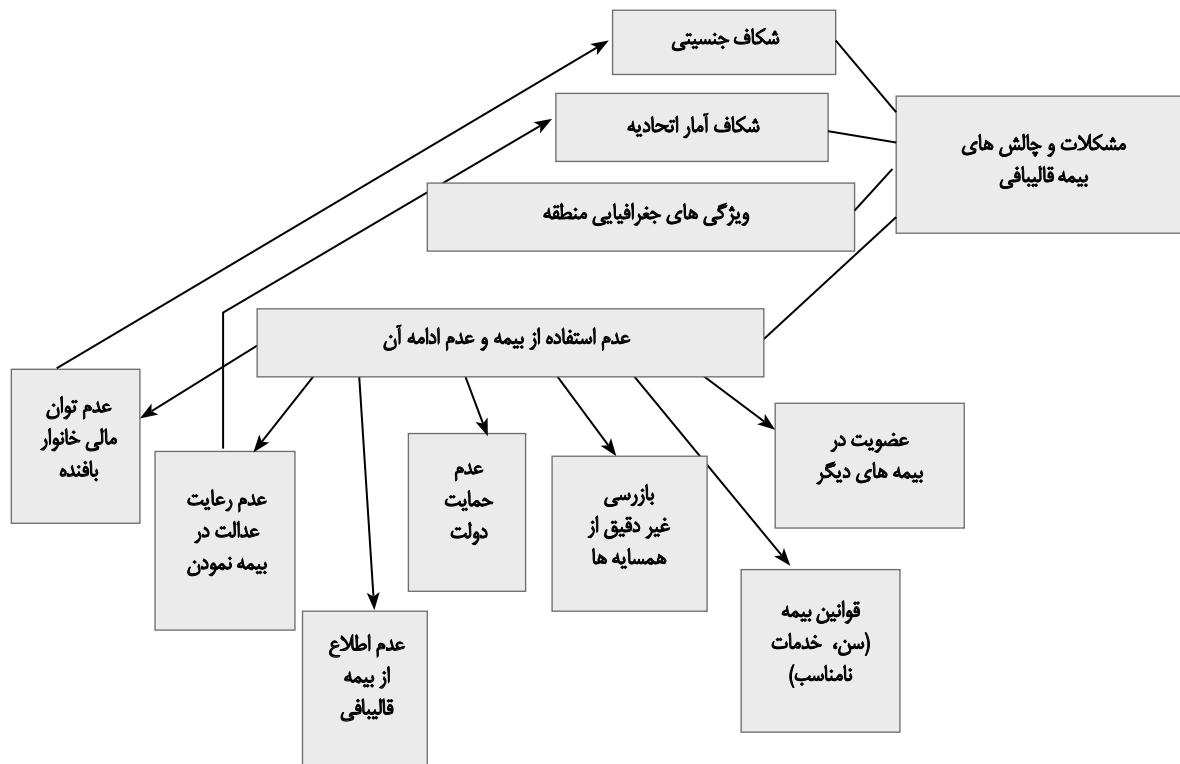
انواع بیمه	بیمه روستایی	بیمه اجتماعی	بیمه قالی‌بافی	بیمه‌نشده	کل
فراوانی (خانوار)	۳۸	۲۷	۱۷۰	۳۰	۲۶۵
درصد فراوانی	۱۴/۳	۱۰/۲	۶۴/۲	۱۱/۳	۱۰۰

روابط بین مشکلات بیمه قالی‌بافی و بافندگان به شرح تصویر شماره ۳ است.

بیمه قالی‌بافی با مشکلاتی از قبیل شکاف جنسیتی در بیمه‌کردن، شکاف آمار اتحادیه با آمار واقعی بیمه‌شدگان، تأثیر ویژگی‌های جغرافیایی منطقه در بیمه‌شدن قالی‌بافان و استفاده‌نکردن از بیمه قالی‌بافی توسط برخی از بافندگان و در مواردی ادامه‌ندادن پرداخت حق بیمه توسط عده‌ای از بیمه‌شدگان مواجه است. بررسی علل استفاده‌نکردن و ادامه‌ندادن پرداخت بیمه قالی‌بافی توسط بافندگان نشان داد که بافندگان با برخی چالش‌ها در این زمینه مواجه‌اند. یکی از مهم‌ترین و تأثیرگذارترین چالش‌ها در این زمینه ناتوانی مالی خانوارهای بافنده است. ناتوانی مالی سرپرست خانوار باعث می‌شود که سرپرست خانوار به دلیل نبود منابع مالی کافی فقط خود را بیمه کند و از بیمه‌کردن دیگر اعضای خانواده خود که بافندگان اصلی هستند، خودداری کند. این خود سبب شکاف جنسیتی می‌شود. همچنین ناتوانی

طریق امرار معاش می‌کنیم، با وجود این اتحادیه بدون توجه به این مسائل بیمه ما را لغو کرد» دلیل دیگر برای استفاده‌نکردن از بیمه قالی‌بافی توسط بافندگان، عضویت در بیمه روستایی و اجتماعی و از این قبیل بود. بافندگانی که قبلاً بیمه روستایی، اجتماعی یا هر بیمه دیگری داشته‌اند، برای استفاده از بیمه قالی‌بافی باید از بیمه قبلی خود انصراف می‌دادند و در صورت استفاده از بیمه قالی‌بافی، تمام حق بیمه‌هایی که تا آن زمان فرد مدنظر پرداخت کرده بود، باید بدون برگشت مبالغ به فرد باطل می‌شد. به همین دلیل افرادی که از بیمه‌های دیگر استفاده می‌کردند، تمایل به استفاده از بیمه قالی‌بافی نداشتند.

با بررسی بیمه‌های دیگر مشخص شد که در نمونه مطالعه‌شده بافندگان روستایی در بیمه‌های دیگر از قبیل بیمه روستایی و اجتماعی نیز عضویت دارند که آمار دقیق میزان بیمه‌شدگان در جدول شماره ۹ شرح داده شده است. بررسی مفاهیم حاصل از دیدگاه‌های بافندگان در زمینه بیمه قالی‌بافی و مقوله‌بندی آنان،

تصویر ۳. چالش‌ها و مشکلات بیمه بافندگی

از نتایج دیگر حاصل شده در زمینه مشکلات بافندگان می‌توان به قوانین سخت بیمه اشاره کرد که این عامل یکی از مهم‌ترین مشکلات در زمینه بیمه قالی‌بافی است. قوانین بیمه از قبیل سن بافندگان، نظارت‌های سرزده و نادرست اتحادیه و بیمه، خدمات نامناسب بیمه برای بافندگان بیمه‌شده که سبب بی‌ رغبتی بافندگان دیگر برای استفاده از این بیمه، ایجاد حس نفرت به نهادهای مرتبط از قبیل اتحادیه و بیمه و تحت پوشش قرار نگرفتن بخش اعظمی از بافندگان که سن بالای دارند و بی‌علاقه شدن به ادامه فعالیت می‌شود. این یافته با نتایج حاصل از مطالعه جهانگرد (۲۰۱۱) در زمینه نقش بیمه در ادامه فعالیت تولیدی همخوانی دارد. همچنین از عوامل مهم دیگر حق بیمه تعیین شده برای بیمه قالی‌بافی است. از آنجا که بافندگان روستایی درآمد ثابتی ندارند و درآمدشان پس از فروش فرش و هر چندماه و در مواردی ممکن است یک یا دو سال به طول بینجامد، توان پرداخت حق بیمه هر سه ماه یکبار را ندارند و این خود سبب کاهش میل بافندگان برای استفاده از بیمه قالی‌بافی شده است. همچنین بیمه قالی‌بافی خدمات مناسبی برای بافندگان ارائه نکرده است، به گونه‌ای که در زمان بیماری و ناتوانی پرداخت حق بیمه هیچ حمایتی نمی‌کند و حتی هزینه پرداخت عینک را نیز فراهم نمی‌کند که این عامل سبب بی‌ رغبتی افراد به بیمه قالی‌بافی شده است. این یافته با نتایج حاصل از مطالعه کرمی، زمانی و کشاورز (۲۰۰۸)، همچنین یزدان‌پناه، زمانی و رضایی مقدم (۲۰۰۸) در زمینه نقش کیفیت خدمات دریافتی و میزان غرامت دریافتی در ایجاد رضایت از بیمه که در نهایت سبب ادامه بیمه خواهد شد، مطابقت دارد.

دسته‌ی دیگری از مشکلاتی که در زمینه بیمه قالی‌بافی وجود دارد، شفافیت‌نداشتن اتحادیه است. اتحادیه به عنوان واحد و تشکل مردمی باید با هدف ایجاد عدالت و حمایت از بافندگان آن‌ها را بیمه کند، ولی بررسی نتایج حاصل از بیمه قالی‌بافان نشان داد که اتحادیه در حدود ۱۱/۹۲ درصد در بیمه کردن بافندگان دقت لازم را نکرده است که بنا به گفته عده‌ای از بافندگان اتحادیه تعدادی از افرادی را که فرش‌باف نیستند، به دلیل روابط خانوادگی و روستایی بیمه کرده است. این در حالی است که حدود ۴۴ درصد از خانوارهای ۲۳ روستای مذکور بافنده فرش‌باف ابریشم هستند، ولی کمتر از ۱۵ درصد آن‌ها از خدمات بیمه قالی‌بافی استفاده کرده‌اند. این مشکل یکی از مهم‌ترین عواملی است که سبب بی‌اعتمادی بافندگان به اتحادیه شده است که در نهایت سبب می‌شود بافندگان در مسائل مختلف از قبیل تهیه نهادهای فروش و بازاریابی محصولات خود به اتحادیه مراجعه نکنند و در نهایت سبب افزایش حضور دلالان و افراد واسطه‌ای در این صنعت می‌شود.

با توجه به مسائل مطرح شده، پیشنهاد می‌شود که بخش دولتی بر فعالیت اتحادیه نظارت داشته باشد تا با بازنگری در بیمه‌شدگان افرادی که واقعاً حق استفاده از آن را دارند، بهره‌مند

مالی علاوه بر استفاده نکردن از بیمه قالی‌بافی در مواردی سبب ادامه‌پیدا نکردن پرداخت حق بیمه می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به نقش کلیدی و مهم بیمه قالی‌بافی در تأمین امنیت خانوارهای روستایی فرش‌باف و کسب اطمینان از آینده شغلی خود و ایجاد انگیزه برای ادامه فعالیت، اهمیت بررسی مشکلات و چالش‌های پیش‌روی بافندگان در استفاده از آن مشخص می‌شود. بررسی چالش‌های پیش‌روی بافندگان فرش‌باف ابریشمی در شهرستان زنجان نشان داد که میزان بیمه‌شدگان در سه بخش شهرستان زنجان باهم اختلاف معنی‌داری داشته‌اند؛ در منطقه قره‌پستلو به دلیل شرایط اقلیمی این منطقه بافت فرش اهمیت زیادی دارد و بافندگان زیادی در آنجا هستند، در حالی که تعداد بیمه‌شدگان در این بخش در مقایسه با بخش‌های دیگر کم است که یکی از مهم‌ترین دلایل آن فاصله زیاد روستاهای این بخش با شهر است. در حالی که بیشترین بیمه‌شدگان در بخش مرکزی قرار داشتند که فاصله کمی با شهر دارد. همچنین نتایج نشان داد که اختلاف معنادار بین تعداد بافندگان و بیمه‌شدگان وجود دارد که تعداد زیادی از بافندگان از خدمات بیمه بهره‌مند نشده‌اند. بافندگان با مزایای بیمه آشنا بوده و شناخت کافی دارند که این عامل نقش مهمی در استفاده از خدمات بیمه قالی‌بافی دارد، این یافته با نتایج حاصل از مطالعه شفیع‌زاده، مجردی و کرمی‌دهکردی (۲۰۱۵)، با توجه به اینکه به منظور نهادینه‌سازی بیمه باید اطلاع‌رسانی مناسب انجام گیرد که در این زمینه بافندگان اطلاعات لازم را دارند، ولی در زمینه استفاده از آن با مشکلاتی مواجه است که این مشکلات به‌نوبه خود سبب ایجاد مسائل دیگر شده است.

بافندگان با چند نوع از مشکلات مواجه هستند. یکی از مهم‌ترین مشکلات بافندگان در این زمینه، ناتوانی مالی آنان برای پرداخت حق بیمه است که در مواردی سبب ناتوانی آنان در پرداخت حق بیمه و لغو آن شده است. این مورد همچنین سبب شده است که سرپرست خانوار به دلیل نداشتن توان مالی کافی برای بیمه کردن اعضای خانوار بافنده فقط خود اقدام به این کار کند و سبب ایجاد شکاف جنسیتی در بیمه‌شدگان شود. این یافته با نتایج حاصل از مطالعه لطفی (۲۰۰۱)، در خصوص ارتباط بیمه با وضعیت درآمدی خانوار تطابق دارد. این یافته با نتایج حاصل از بخش کمی پژوهش درباره بررسی وضعیت بیمه‌شدگان براساس جنسیت و مقایسه آن با جنسیت بافندگان هم‌خوانی دارد. طبق نتایج، اکثریت بافندگان در مناطق روستایی مطالعه‌شده زنان و دختران هستند، ولی بررسی جنسیت بیمه‌شدگان در این مناطق نشان داد که بیشترین تعداد بیمه‌شدگان مردان هستند. این یافته نیز با نتایج حاصل از مطالعه براتی و عریضی (۱۳۹۴) مبنی بر وجود شکاف دستمزدی مبتنی بر جنسیت که زنان دریافتی کمتری از خدمات صنایع کشور دارند، تطابق دارد.

شوند. همچنین اتحادیه با رفع خطاهای موجود در بیمه کردن قالی‌بافان در زمینه کسب اعتماد بافندگان تلاش کند. گرچه طبق نتایج خطای اتحادیه در حدود ۰/۷ درصد است، اما چون سبب بی‌اعتمادی روستاییان به تشکل‌ها شده است، اهمیت زیادی دارد. همچنین در زمینه‌ی قوانین بیمه تجدیدنظر شود تا افرادی که بیش از ۵۰ سال دارند نیز بتوانند از بیمه قالی‌بافی بهره‌مند شوند و نیز افرادی که در بیمه‌های دیگر عضویت دارند، بدون باطل شدن حق بیمه‌های پرداختی بتوانند از بیمه قالی‌بافی استفاده کنند. همچنین در زمینه حق پرداخت بیمه نیز تدابیری اتخاذ شود تا بافندگانی که توان پرداخت حق بیمه را هر سه ماه یک‌بار ندارند، بتوانند از بیمه بهره‌مند شوند.

تشکر و قدردانی

پژوهش حاضر برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد خانم احمدی‌فرد، گروه ترویج، ارتباطات و توسعه روستایی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه زنجان است.

References

- Amiri Aghdaie, S. F., & Zare Zardeini, H. (2012). A SWOT analysis of Persian handmade carpet exports. *International Journal of Business and Management*, 7(2), 243-251. doi: 10.5539/ijbm.v7n2p243
- Anaraki, Z. (2012). [Assessing capacity building needs of market-oriented extension for individual and cooperative poultry farms in the Qom province (Persian)] [MSc thesis]. Zanjan: University of Zanjan.
- Barati, H., & Arizi, H. R. [Investigating path analysis patterns of job satisfaction dimensions and organizational commitment (Persian)]. *Journal of Industrial/Organizational Psychology*. 1(2), 1-20.
- Brainard, L. (2006). *What is the role of insurance in economic development?* Zurich: Zurich Government and Industry Affairs.
- Bryman, A. (2012). *Social research methods*. Oxford: Oxford University Press.
- Chambers, R. (2012). *Revolutions in development inquiry*. Abingdon: Routledge.
- Charmaz, K. (2011). Grounded theory methods in social justice research. In N. K. Denzin, & Y. S. Lincoln, (Eds.), *The Sage Handbook of Qualitative Research* (pp. 359-380). London: Sage Publications.
- Charmaz, K., (2014). Grounded theory in global perspective. *Qualitative Inquiry*, 20(9), 1074-1084. doi: 10.1177/1077800414545235.
- Chavosh Bashi, F. (2013). [Iranian carpet economy: Investigating the status of carpet in national economy and its role in job making and national production (Persian)]. *Art Research*, 1(2), 53-60.
- Davis, J. R. (2003). *The rural non-farm economy, livelihoods and their diversification: Issues and options*. Gillingham: Natural Resources Institute.
- Financial, K. (2005). *Business insurance (dearborn career development)*. Wokingham: Kaplan Publishing.
- Gilaninia, S., Delafrooz, N., & Khah, E. V. (2013). The importance of insurance and role of advertising in it. *Nigerian Chapter of Arabian Journal of Business and Management Review*, 1(9), 40-4. doi: 10.12816/0003671
- Iran's Ministry of Industry, Mine and Trade. (2014). [Introducing Self employed carpet weavers to social security insurance (Persian)]. Retrieved from: http://sb.mimt.gov.ir/parameters/mimt/modules/cdk/upload/content/general_content/File/30/farayand/tamin-ghalibafan-step.pdf
- Jahangard, E. (2011). [Insurance and economic growth: The case of Iran's economy (Persian)]. *Journal of Economic Research and Policies*, 19(59), 53-80.
- Karami, E., Zamani, Gh., & Keshavarz, M. (2008). [Factors contributing towards continuation of agricultural products insurance among Iranian farmers (Persian)]. *Agricultural Economic and Development*, 16(62), 53-81.
- KaramiDehkordi, E. (2015). [The capacities and needs of rural communities for the integrated and participatory watershed management in the Ghezeltape Watershed, Zanjan Province. A Research Report (Persian)]. Zanjan: Natural Resources and Watershed Management Administration of Zanjan Province.
- Kardgar, E., & Ahrari, M. (2014). [The effect of life insurance on national product based on human development approach (Persian)]. *Sanaat-e-Bimeh*, 29(2), 137-162.
- Lotfi, A. (2001). [Relation of income and insurance demand (Persian)]. *Danesh va Tose'e*, 15(13), 109-118.
- Mirzaei, E., & Arefpour, F. (2014). [Introducing and investigating the types of methods for preparing carpet maps in Tabriz (Persian)]. *Jelveh-y Honar*, 5(2), 77-86.
- Najafi, B., & AhmadPour Borazjani, M. (2001). [Assessing the performance of agricultural product insurance programme (Persian)]. *Journal of Agricultural Economics and Development*, 9(35), 79-107.
- Rashnavadi, Y. & Dehnavi, M. (2008). [Role of life insurance in increasing social welfare and equity (Persian)]. *Tazehay-e Jahan-e Bimeh*, 10(121-122), 21-32.
- Shafieezadeh, H., Mojaradi, G., & KaramiDehkordi, E. (2012). [The affecting of the institutionalization of social insurance in rural areas of the Kabodarahang township (Persian)]. *Journal of Rural Research*, 8(3), 189-214.
- Social Security Organization. (2016). [Implementing carpet producers and weavers and registered handcraft employers (Persian)]. Retrieved from: <http://www.tamin.ir/News/Item/1321/2/1321.html>.
- Yazdanpanah, M., Zamani, GH., & RezaieMoghadam, K. (2008). [Farmers' satisfaction with agricultural product insurance: An application of path analysis (Persian)]. *Agricultural Economics and Development*, 17(66), 139-164.